

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA

I. EMELET

hopá a kéiratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkesztő:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,

az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár

Előfizetési ár:

Égész évre 1 frt — kr

Fél " — " 50 kr.

Számonként . 10 kr.

Harmadik évfolyam. Kolozsvár, 1897 deczember 1. 3. szám.

A »GROTTA DEL CANE« NÁPOLYBAN.

Gyönyörű Nápoly! A ki téged megnéz, nem azt mondja a közmondás szerint: »látalak, már most meghalhatok.« Ellenkezőleg, teljes életkedvvel így kiált föl: Vajha sokáig élnek, hogy téged újra és újra viszont láthassalak!

Itt nemcsak a város él pezsgő, zsongó sokaságával, nemcsak a völgy, hegy gazdag tenyészetével, nemcsak a tenger mormolva beszélő, hatalmasan gesticuláló hullámaival; hanem él, dobog, lehel maga a föld is csaknem egész hosszában a félkörű öbölnek. — Legmélyebb lélekzetet maga a Vezuv vesz, legjobban itt érzik a föld keblének dobogása. Olykor nagy szenvedélyvel meg-megrázkodik, izzó füst, forró gőztömegével magasra tör aztán, messzire dobálva az égő láva-darabokat, megnyílt oldalából pedig patazkik a tüzesen folyó anyag. A nápolyi öböl többi hegyei völgyei, helyesebben barlangjai, solfatárai csak mint egy utolsó, de még mindig forró sóhajban tudatják, hogy élnek, vagy éltek egykor. Erősebb, de mintegy boszus életjelt adnak, ha erre őket az ember valamely módon fölszólítja. Így a »Grotta del Cane«, a kutyabarlang.

A barlang kis, körülzárt előcsarnokában a látogatók megállanak, a szemben levő, alig ember magasságnyi nyíláson a vezető bemegy, s mintegy térdig áll a meleg kékes, ködös párában, mely a barlang alját betölti. Fáklyát gyújt s midőn az nagy lobogó lánggal ég, belemeríti a párába s az abban a pillanatban elalszik a kénes, szénszavas gőzben. Maga a gőz azonban hevesen kezd mozogni, kavarni, a fáklya kialvásánál annak visszamaradt füstjét ide-oda forgatja, mintha birkoznék vele, lenyomja, visszatartja, a saját nivóján felül egy hajszálnyira sem engedi felül emelkedni.

Midőn e barlanghoz indultunk, kocsinkat az ut szélén hagytuk s a közelben álló házhoz vezetőért szólunk be. A vezetőnkre ajánlkozó olasz fiatal ember elindulás előtt egyet füttyen-

tett, mire két kis sárga kutya gyorsan futva jött elő, s tartott velünk. Minél közelebb értünk a barlanghoz, annál nyugtalanab-
bak lettek. Mikor oda értünk, egy, a barlang nyílásától pár lé-
pésnyire álló padra ugrottak föl. Szorosan összebujtak s daczára
a juliusi melegnek, (pedig csak április 29-e volt,) minden izmuk
reszketett. Lekonyított fejjel, kétségbe esett tekintettel nézték az alatt
kavargó, fortyogó, ölé gázt. Tudják ők, hogy parancsszóra az öngyil-
kos elszántságával kell oda berohanniok, hol az első lépésre már
összeesnek s csak gazdájuk gyors keze adja vissza nekik az
életet, hirtelen kirántva őket a halál fertőjéből a szabad levegőre.

Ezért a visszaadott nyomoru életért kell nekik hálából újra
és újra neki menniök a halálnak. E gondolatra dideregtek ott
szorosan egymás mellett annál erősebben, minél inkább látták
közeledni a válságos pillanatot.

A vezető kilépett egészen átizzadva a barlangból: »Óhajta-
nak kísérletet a kutyákkal?« kérdezte. Óh nem, nem! kiáltottunk
egyszerre. Látni kellett a tiltakozás hatását a két értelmes kis
lényen. A reszketésnek azonnal vége lett, leugrottak a lóczaról,
vidám csaholással — mely bizonynyal a kutyák nevetése —
szaladtak össze, játszottak, hengerbuczkáztak, gyöngéd hara-
pásokat, — mely talán a kutyák csókja — osztva egymásnak.

Igaz, hogy elváláskor a kis bolondok gazdájukat ugrálták
körül hálás szeretettel s nem minket, de azért örömlüket öröm
volt nézni.

Schwarzczel Ádél.

Péchy Simon az állatokkal való bánásról.

Ismeretesek Mózes emberséges törvényei az állatokkal való
bánásmódról. Az erdélyi szombatosok Mózes törvényeit hiven kö-
vetvén, az állatok iránti szelid magokviselésével is kitűntek. Péchy
Simon, ki előttük Mózes törvényeit magyarázta, úgy tanítja hi-
veinek az állatok iránti szelid bánásmódot:

»Hittel szokta volt mondani: Szeressed az teremtet állato-
kat és inkább az törvénykövetőket.«

»Mindenek Istené és Isten dicsőségeire valók. Isten hatalma
és kegyelmes engedelme, hogy az állatokon hatalmunk vagyjon.
(Gen. 9. v. 2. 3.) És azzal a hatalommal bűn gonoszul élni, va-
lami ártalmunkra, kárunkra nincsen, vagy szükségünk reá nem
lévén, elérhetünk tőle. Mind barmokhoz, férgekhez kegyesek és
jóakaratóiak legyünk, annál inkább s legfellyebb az velünk egy
Isten tisztelőkhöz és félőkhöz, az hűtnek fiaihoz, leányihoz.« (»Az
Szent Atyáktól kiszedegettetett Tanulságok« I-ső részéből.)

Közli: **Kanyaró Ferencz.**

A jó sziv.

Láttam én már embert, a ki odaadta
Egész vagyónát is jótékony czélokra,
S azt hiszitek, hogy őt a szive vezette?
Oh nem! csupa merő hiuságból tette,
Hogy az utókor majd nevét haugoztassa!

Láttam én már embert, ki az utzasarkon
Büszkén állott meg, hogy alamizsnát

[adjon,
S azt hiszitek, hogy a nyomor meg-
[hatotta?

Oh nem! ő azt mindig úgy kiszámította,
Hogy az emberektől dicséretet kapjon!

Láttam én már embert, a kit lázba ejte
A mások panasza, a mások keserve,
A ki maga is sirt, ha könyezni látott,
De a szive mégsem volt jó, mégsem
[áldott,
Mert az állatokat sohasem szerette!

Oh, de láttam embert, a ki hétről-hétre
Küzdött az éhséggel, jobbat sem re-
[mélve,

A ki csak a mások adományán tenge,
De volt egy kutyája és azt úgy sze-
[rette,
Hogy koldult falatját megosztotta véle!

És a mint ott láttam a kapu aljában
Télen dideregve, fázva, rongy ruhában,
A mint oda simul hűséges ebére,
Hogy a hideget úgy az sem vegye észre,
Azt az áldott szivet én úgy megcsodáltam!

Hiába akarja elhíttetni velém,
Bár ki is, hogy néki jó szive van; kétlem,
Akár alamizsnát osztogatni lássam,
Akár fáradozni a jótékonyágban,
Mert a hiuságtól nem tiszta egészen!

Oh, de hogyha látok embert ott az utcán,
Éhező állattal kenyerét megosztván,
Ki a kínzásoktól oltalmazza, védi,
Arról tudom is, hogy jó szive van néki
És azt szinaranyba foglaltatni tudnám!

Lithvay Viktoria.

Krisztus Jézusban csak az a hit használ, mely szeretet által cselekszik.
Galat 5., 6.

*

Minden nemzet, minden ország gondolkodó szellemeinek törekvése: oly
állapotot hozni létre, hogy az állattal az emberhez méltó módon bánanak.

Baccioco F. A.

Az ember hűségében csak akkor bizhatsz feltétlenül, ha már eltemetted,
mert akkor túl van a lehetőségen, hogy bizalmadat valaha elárulja. Kutyád
hűségében ellenben még akkor is megbizhatsz, ha a szomszéd vagy ellenséged
zsiros konczczal csábítgatja.

Wohl Janka.

*

Törekedjünk arra, hogy a gyermekek a védelmükre méltó állatokkal, (az
állatvédelem gondolatával) már a népiskolában megismerkedjenek.

Dr. Entz Géza.

Az ember és az állatok keleten.

(Befejező közlemény.)

Előbbi cikkemben a Mongolok irgalmasabb bánásmódjának ellentétéül a törökországi népekét említettem; nézzünk tehát oda.

Az 1879-ik év őszén, mint a török kormány pénzügyi biztosa vagy ellenőre*) Irák Arabi (Moszul, Bagdad, Baszra) vidékére kellett mennünk több török hivatalnokkal együtt. Alexandrettától északra Sziria egyik kikötő városkájától Alepoig és onnan Diar-bekirig (20 nap alatt) számár, öszvér és lóháton tettük meg utazásunkat férfiak, nők, rabszolgák nők és gyermekek egyaránt.

A karavánosok keresztényen és mohammed vallású arabok voltak, a kik a rosszul táplált és tulterhelt állatokkal oly iszonyú módon bántak, hogy még rágondolni sem szerettem soha. Több lovat a szó szoros értelmében a sátorfákkal vertek agyon, a midőn az effendi társak iszonyú pakjai alatt az Ábrahám-korabeli rossz utakon összeroskadtak. Mikor nekünk gyöngye ló jutott, pedig többször megtörtént, a hivatalnok-társak csupa testvéri szeretete és udvariassága folytán, egész napokon át gyalogoltam inkább, hogy sem ütéssel, sarkantyuzással kinezsem a szegény gebét.

S mit gondolnak: talán elismeréssel találkoztam ez állat-kímélő eljárásomért az önkényüleg elkapkodott jobb lovakon előre vágatott effendi társaknál? Távolról sem, sőt ellenkezőleg, azt mondták, hogy az állam fényét, állásom tekintélyét homályosítom el és kisebbitem.

Törökországban a házi állatokkal még a legszelidebben bántanak a Libanon hegyén és vidékén élő Derzik, a kiket Európában Druzoknak neveznek. E nép tulajdonképi vallása meglehetősen titokteljes; annyi bizonyos, hogy a lélekvándorlásban hisznek.

A női nemnek a keleti népek között a legnagyobb tisztelői, a miért is a szomszéd kereszténynek és a mohamedánok azt tartják felőlük, hogy a derzik az élet kapuját imádják s annak faragott képét talizmán gyanánt viselik . . . (Ha ez igaz, inkább Kelet-India, mint Egyiptom befolyására kell gondolnunk.) Midőn a 60 években a keresztényekkel összezörrentek s birokra került a dolog: a derzik egyetlen egy nőszemélyt sem bántalmaztak és csak a férfiakon állottak véres bosszút. Tehát ellenkezőleg cselekedtek, mint Egyiptomban Arabi pasa mohamedánjai, a kik védtelen francia nőket Alexandriában előbb meggyaláztak s azután testüköt darabokra vagdalták és szívüket rudra akasztva árulták az utcán úgy, mint Törökországban az állatok máját, tüdőjét stb. árulni szokták a macskák számára.

*) Nem tudom minő értesülés folytán a budapesti életrajzírók ezen állásomból damaszkusi adószedőségit csináltak, pedig soha sem voltam eme fanatikus mohammedánoktól lakott városban. L. Pallas Lexiconát.

Még csak azt kell a derzokről megemlítenem, hogy Törökl országban a mohamedánokon kívül csak ők bírnak polgárjoggal s nem marha állomány (ra'aya) számba mennek, mint a keresztyének, pedig egyik vallásos könyvük, (arab nyelven), ha nem csupa költött valami, azon furcsa bevezetéssel kezdődik, hogy 18 ezer átok szálljon a Mózes vallására, 36 ezer a keresztyénekére, és 72 ezer a mohamedán vallására

Beirutban s környékén a kiszolgált szamarat és öszvért szabadon szokták eresztetni, hogy legeljenek a hol tudnak, inni pedig beeresztik ott, a hol a kut van, de ez állatok megterhelésénél sem a keresztyének, sem a mohamedánok nem igen irgalmasok s az első dalaikban azt éneklék: »der zi himár Naszráni« azaz, a keresztyén számára nem más, mint a lélekvándorlásban s így újra születésben hívó derzi. Tehát minek kimélni a számárban levő ellenséget? Ilyen vallási türelmetlenség és gunyolás már többször okul szolgált véres összeütközésekre. A keleti keresztyén arabok közt laktunkban (1887-ben) csupán kölcsönös vallás ocsárlásból keletkezett ilyen véres összeütközésnek tanúi voltunk, a mikor nekem is fegyvert kellett fognom. Szerencsére a sűrű kaktus kerítések megakadályozták, hogy a nem keresztyének egész erővel rohanjanak meg minket keresztyéneket.

Az arabok az ő egy pupu tevéjükra határozottan sokkal több terhet raknak, mint a Mongolok a két pupura, részben, mert talán az arab teve erősebb, de részben azért, mert az Arab kapzsi természetű, a ki hamar szeretne meggazdagodni. Beirutban s környékén két jókora nagyságu lépcsőnek való követ is föltesznek a két térdhajlás miatt leviseltnek mondható lábain fekvő teve hátára, s a föltámpázkodásnál hiába bög a szegény állat, »miért nem született basának« mondja a teve hajcsár az irgalomra intőnek, ha biztos, hogy valaki törökféle ember nem hallja.

Dridánál, Mekka kikötő városánál hosszú teve karavánokat láthatni, kivált a bucsujárás idejénkor. A tapasztalatlan idegen színes kelmékkal beagatott s megindult fákna nézhetné messziről azokat s csak midőn közelebb jó a karaván, látja, hogy két-két jól megtermett utas hintázik a magas teve hátán keresztültett diván alakú, mennyezetes ketreczben, a melyben az ágyneműn guggolnak a Mekka látása által minden büntől megtisztult s felszentté vált zarándokok (hadsi-k.)

Az 1885-ik év január havában, midőn Jeruzsálemből visszatérőben voltunk, hazánkból odavetődött Mózes-vallású szekeresünk magyar népdalait hol hallgatva, hol együtt fújva, egyszer csak baloldalunkon egy furcsa látomány tünt szemünkbe.

Egy szegényes öltözetű Arab, a kinek ősapja lehetet Héber, vagy Filiszteus, fogta az egyiptomi illusztratiókból jól ismert kezdetleges eke szarvát; egy sovány téve rudasnak s nyergesnek a fellah (arab földműves) saját felesége formaliter befogva, vonták az ekét a kavicsos szent földben. No, ez ugyan szépen emanczipálta a feleségét! gondoltam szomorúan magamban, míg

a kocsis meg az utitársak nevettek az Arab ötletén. Meglehet, a befogott szegény arab nőnek munkája nem volt olyan súlyos, mint azon kínai nőé, a ki férje oldala mellett, igavonó barom hiányában, hosszú nyelű, több águ kapával vágja a földet a szántás helyett, de a kínai nő helyzete még sem annyira meggyalázó, mint az arab nőé.

Némileg hasonló látmány volt ugyanezen utunkban az, midőn menet és jövet, 8 napi időközben kétszer találkoztunk a csaknem 200 főnyi muszka zarándokok befogott csapatjával, a kik izzadva zonszoltak egy szénaboglya nagyságu harangot, a melyet a muszkaországi misio társaság a jeruzsálemi muszka hitközségnek ajándékuul küldött. — Jaffáig muszka hajó hozta, onnan a Jeruzsálembé való szállítás arab lovakkal belekerült volna vagy 90 forintba. Az orosz barátok ez összeget úgy kímélték meg, hogy a muszka zarándokoknak az óriási harang Jeruzsálembé való fölczipeléseért ígértek penitenczia-elengedést és annyi vöröshagymát meg kenyeret, a mennyit megtudnak enni. S a muszkák, nők és férfiak, aggok és gyermekek mind meztitáb, 8 nap alatt Jeruzsálem elé értek az iszonyu teherrel, a Jaffától kezdve mindig emelkedő rossz uton. E látomány nőmnél a sajnálat könnyeit indította meg, nekem pedig eszembe juttatta az ó-egyiptomi illusztratiok közül azt, a mely a gulák építéséhez szükséges óriási kövek kinos vontatását ábrázolja, nem gondolva oda természetesen az egyiptomi korbácsütéseket, mert az önkényt befogódzott muszkákat még nógatni sem igen kellett. Azonban a bozontos hajú és szakállu muszkák az ő ránczos és lötyögős öltözetükben nem valami vonzó jelenetet képeztek.

Mínthogy Egyiptom közelében vagyunk, pillantsunk be oda is. E muzeumhoz hasonló ország főnépsége ma arab nyelvű és vallásu, de a köznép zömének erében nézetem szerint több van a lélekvándorlásban hitt régi kipt-ok véréből, mint a bevándorolt Arabokéből. S nekem úgy tetszik, hogy a szamarat nyiró, különféle színekre festő, egy szóval piperéző hajlam a nőkben a mindent illusztrálni szerető ós-egyiptomi néptől maradt hátra; de már a városi köznépbeli nőknek a husvágással foglalkozás iránti nagy hajlamát nem tudom honnan származtatni.

És most ezen lépkeként ide-oda röpködve tett körül pillantást jónak láttam Kelet Indiában végezni. Azon országban, a hol a tudósok és papok mindent rendszerbe szedtek s a hol mégis csupa ellenmondás minden.

India tavaiban a krokodilus, a melyet az ó-egyiptomi nép csak emberáldozattal vélt lekenyerezhetőnek, a lakók által bedobni szokott döglött állatok husával annyira elégedett, hogy közelében a fehérneműt mosók bátran végezik dolgukat. Az erdőben haladó vasuti vonatra felugrának a majmok annélkül, hogy valakitől bántalmat szenvednének; a madarak, az okos papagájtól kezdve a verebekig nagyobb biztonságban érzik magukat, mint nálunk a fecskék és golyák. Ha a mérges kigyó valamely család lakába lopózik, agyonverés helyett egy fál édes tejet kap, pedig évenként 10 ezer ember vesztí el életét a kigyó marás által,

A szentnek tartott pupos nyaku, lelógó fülű, gyors menésű szarvas marhát sem kimélő, husevő angol India legtöbb embere szívében gyűlöli, de épen ezen állatkimélő, felsőbb kasztu hinduk a velük egy nyelvű paria és kasztnélküli honfitársak vagy az idegenek iránt annyira nem éreznek semmi szánalmat, hogy szemük láttára éhen, szomjan és hajléktalanul veszhetnének. Lábal taposhatta régebben a pariát minden magasabb kasztu A férjét tulélő özvegy nőt annyira megvetendőnek decretálta a szent vallás, hogy a szerencsétlen özvegy nők még nem olyan régen inkább az elevenen való megégetést választották, mint az életet.

Ha az angol kormány egyebet sem tett volna, mint azt, hogy a számtalan, merőben ellentétes tanokat hirdető vallásfelekezeteket kényszerítette egymást megtűrni és a nevelés meg igazságos bírói ítéletek a vallás és emberek kegyetlenségét szelidítette és folyton szelidíti, már ezért is tiszteletet érdemelne, s az elfogulatlan, mivel indiaiak ezt meg is adják önkényt.

A hindu vallásfelekezetek remete tudósai az élőlények életének kimélését oly széles értelemben veszik, hogy a még szeréntők egy érzékkel (a tapintás érzésével) bíró növényekre is kiterjesztik. És csakugyan a logica alapján minden élőlénynek egyforma joga volna az élethez. De hol kezdődik az élőlények sorozata és hol végződik? S miért csaknem általános törvény a természetben, hogy a valami tekintetben gyöngébb élőlénynek husa az erősebbnek tápláléka? A nagyító üveget nem ismerte régi kor emberei szerént minden betegség, kár valamely ördög, tehát élőlénytől származott, innen a Mongolok szerént még ma is minden betegségnek külön ördöge van. S mit mond a göröcsövi vizsgálat? Nemde azt, hogy a szabad szemmel nem látható növényi és állati parányi lények milliója leselkednek a legmiveltebb keblű ember életére is. Hát ezek életét is kimélje-e az irgalmas szívű ember?

Az indiai vezeklő szentek igennel felelnek e kérdésre is. Én azonban, noha osztom a buddha vallás főntebb elmondott tételét, az irgalmasság oly széles értelmű gyakorlását lehetetlennek tartom, mert nem hiszem, hogy a természet könyörtelen voltát, az ember minden művelődésével is teljesen megszüntethetné, de azt hiszem, hogy az ember legalább a magasabb szervezetű s az ő kényelmét elősegítő élőlények irányában a természet könyörtelenségét enyhítheti s épen ezért pártolom az állatvédő egyetert. Csak azt kívánám, hogy némely állatok megváltása úgy történjék, hogy az emberképű rókák és farkasok az irgalmas szívű emberek áldozatából maguknak könnyű kereset módot ne csinálhassanak.

Bálint Gábor.

A cserebogár a legerősebb állatok közé tartozik. Testénél 14-szer nagyobb terhet is képes elvonszolni, tehát — aránylag — erősebb, mint a ló.

Ötödik ifjusági pályázatunk.

Az Á. V. E. a jövő nemzedéket is meg akarja nyerni az állatvédelmi eszmének; ezért legelső sorban a leendő tanítókhöz és tanítónőkhöz, különben az összes ifjusághoz fordul, a középiskolák és felsőbb leányiskolák tanulóihoz épp úgy, mint a szülői háznál növekedő ifjak- és leányokhoz; ezennel ötödször pályázatot hirdetvén az állatok iránt való érdeklődő szeretet és a kedélynemesítő foglalkozás előmozdítására, valamely az állatok életéből merített rajzra, leírásra vagy elbeszéléésre, mely legfőlebb 100 nyomtatott sorra terjedhet, akár prózában, akár versben.

A legjobb munka jutalma 10 korona; a második munka jutalma 8 korona; a harmadik jó munka jutalm: 5 korona. A pályázat határideje 1898. február 1. és *nemcsak a kolozsvári, de más városbeli iskolák tanulójának is szól.*

A kéziratok az elnök-szerkesztőhöz, Széchy Károlynéhoz küldendők.

Nagyon kérjük a tisztelt szülőket, tanárokat és tanítónőket, hogy mentül jobban serkentsék az ifjuságot ily kis rajzok megírására és beküldésére

A tél beálltával kérünk minden jó embert, hogy az *éhes madarokról* és a szerencsétlen *láncoskutyákról* meg ne feledkezzenek, hanem éhségüket, rideg sorsukat lehetőleg megkönnyíteni igyekezzenek. Az Á. V. E.

Pogányok mint állatbarátok.

Egy Shanghaii ujság szerkesztője leírja látogatását a Sutchan mellett levő „baromkirály” buddhista templomban. „Nem is templomot találtunk, hanem egy hosszú sortféhérré meszelt épületeknek, melyeket akár emberi lakásoknak is nézhettünk. Az egyik helységben ott volt a baromkirály képe és egy oltár. Egy tiszteletreméltó kinézésű öreg ember fogadott bennünket és kérésünkre körülvezetgetett. Látunk egy csomó marnát, juhot, kecskét, melyeket már nem lehetett használni; itt tápláltják életök végéig. Látszólag nagyon jól érezték magukat. A legérdekesebb az volt, hogy itt nem kevesebb mint 200 csunya, gazdátlan macskát találtunk, melyeket Shanghaiban szedtek föl és e templom öreinek szeretetteljes gondjaira bízta. E gondozást a templomban etetett állatok persze leginkább annak köszönhetik, hogy a buddhisták mély meggyőződéssel a lélekvándorlásban hisznek. Ezen állat-intézetet csupán önként nyújtott adakozásokból tartják fön.

Az állatok lelki világából.

Az ezredes kutyája.

Irta: Székely Dénes.

Egy kutyának hűségét és okosságát szándékozom jelen soraimmal ösmertetni, mely oly különös és meglepő, és oly hihetetlenül hangzik, miszerint ha nem emlékeznének ezen ritkaság számba menő esetre még sokan, — akkor bizony aligha mernék előállani ezen kutya históriájával.

A történet itten Kolozsvárt esett meg. Mintegy 18—20 évvel ezelőtt városunkban egy közös hadseregbeli ezredes állomásozott. Huzamos ideig érkezett a hidutz-i volt Hungaria nevű vendéglőjében, hoi a kutyája is mindig kapott ételt a konyhában és pedig jó bőven.

Telt-múlt az idő; egyszer csak jön a parancsolat, a mely az ezredest Bécs városába helyezte állomásra. El is indult új állomására középnagyságu kutyájával, s az utazás jól is folyt Pozsony városán tulig, majdnem az osztrák határig. Itt történt, hogy egy pár pillanatra leszállottak az utasok s köztük ezredesünk a kutyájával. De hajl hamar csengettek s fel kellett szállni a kocsiba; a sűrű tolongásban a kutya eltévedt s eközben megindult a vonat, a hű kutya pedig elmaradtot gazdájától. Ezredesünk pedig megérkezett busan Bécsbe, kedves kutyája nélkül, s bánatát rögtön meg is irta egy kolozsvári pajtásának, mely hir, hogy a kutya az osztrák határhoz közel elveszett, a Hungaria konyhájába is eljutott, a hol megszokták és szerették az okos állatot.

Mindezek után tizenegyed napra pedig az történt, hogy ez a kutya mindenki bámulatára megjelent a Hungária konyhájába, vérző talpakkal, lesóványodva, egészen kimerülve s nyöszörögve, eszméletét veszve elterült a padlón. Persze rögtön hire ment a tisztí karba, hogy itt az ezredes kutyája. A konyha személyzete a kutya ápolása után látott s pár napig csak tejet adtak neki enni, mely művelet után az állat ereje vissza jött, miközben a tudósítás elment Bécsbe, hogy itt van a kutya. Az okos és hű állatot pedig sokan, de különösen a tisztikar, keresték fel mint unicumot s szolgált mindaddig bámulat tárgyá ul, míg pár napra az ezredes személyesen utána jött Bécsből s felvitte megint, persze zsineggel és ügyelve.

Ez az állat majdnem száz mérföld utat tett meg Pozsonyon tulról Kolozsvárig tizenegy nap alatt, folyton a vasuti sinek mellett futva. Ázott, fázott, éhezett és rohant, követve ösztönét, mely igazán csodálatra méltó volt. Képzelihteni, hogy ezen hosszú gyalog uton mily elenyésző csekély eledelt kaphatott a szegény árva kutya, mely idő alatt inkább imitt-amott kapott vízzel táplálkozott. Mily roppant ügyesség kellett hozzá; hogy annyi elágazás mellett az egyenesen ide szaladó sineket folyton kikutassa oly roppant hosszú vonalon! Ezen ép oly nagyszerű, mint megható

eset szinte hihetetlennek tűnik fel. Pedig megtörtént s így történt meg. Milyen bámulatos a véghetetlen bölcsességű természet szer- ves lényeknek alkotása és ösztöne, mutatja e kutya törté- nete is.

Ezen érdekes történetkéhez még csatolunk ide egy pár más adatot a kutya értelmességéről es jószívűségéről: Az 1572-ik esz- tendőben Oraniai Vilmos spanyolországi harczai közben Brabant- ban tartózkodott s francia csapatok megérkezését várta. Ámde a várt segédcsatatok nem érkeztek meg, s közeledvén a tét, kénytelen volt zsoldosait elbocsátani. — Visszavonulását meg is kezdte a még megmaradt katonáival a Rajna felé. Ez alkalommal majdnem a spanyolok kezébe került, ha hű és éber kutyája nincs a közelében. Fáradtságtól elbágyadva feküdt sátrában, az álm csak- hamar erőt is vett rajta. A király sátra őrizetlen volt. Ekkor egy spanyol csapat közeledett, az alsó előőrsökön már áthaladt, s a szu- nyadó katonák közti átosonva a király sátrának tartott, midőn a királyi sátorban levő kis kutya elkezdett rémesen üvölteni s dühösen rángat- ni a király fekhelyének szélét; a jeladás még idejekorán történt, a király s a sátor körüli őrcök figyelmessé lettek a kutya által s megért- vén a veszélyt, mihamar visszaverték a csekély számú spanyol csapatot. Főlöszleges talán hozzátenni, hogy az ura életét megmentő kutya mily kiváló bánásmódban részesült ezentúl, sőt ura halála után sirkövére a hű eb képét is vésték.

*

A freilassingi vasuti katasztrófa alkalmából, mint egy szem- tanu elbeszéli, megható jelenet játszódott le. Egy nagy barna ku- tyá erősen szűkült, vonított egy waggon mellett, amelynek romjai félig eltemettek egy fiatal embert. Ez a fiatal ember gazdája volt, akinek, szerencsére, semmi baja nem történt, csak nagyon ké- nyelmetlen volt a helyzete. Még mielőtt az emberek a segítségére mentek volna, a kutya dühösen rontott többször a waggonnak, hogy gazdáját kiszabadítsa, de a faszilánkok csak összevérezték, a nélkül, hogy célját elérhette volna. Amikor azután segítségére mentek a gazdájának, még nagyobb buzgósággal látott hozzá a fa- szilánkok elhordásához, miközben hálásan ugrált a dolgozó em- berekre. Amikor pedig kiszabadult a gazdája, nem tudott hová lenni örömeiben.

*

Egy budapesti hajóskapitány nyolcz hónappal ezelőtt elvesz- tette nejét. A gyermektelen házaspárnak kedvencze egy kis ku- tyá volt, mely ma hűséges kísérője ugyan a férjnek, de még hi- vebb gyászolója az elhunytnek. A kapitányné halála óta a kis állat minden nap kimegy a kerepesi-uti temetőbe; urnőjének sirja tövében kis mélyedést kapart ki magának, hol étlen-szomjan, bá- natosan szokta eltölteni a napot. A multkor két napig nem tért vissza és ura egy matrózával hozatta haza erőnek-erejével. Mily titokzatos és magasztos valami a szeretet, még az állat lelkében is!

*

Egy bécsi orvos Bécs közelében nyaralt családjával. A kis leányának egy szép gyerekkocsit vett és a dada abban viszi sétálni a kicsikét. A társaságnak Lot, a pudli kutya is tagja, a hűséges állat folyton a gyerekkocsi előtt ugrált és néha még a kocsi sába is beugrott a gyermek mellé. Egy nap azonban a gyerekkocsinak hült helye támadt. Az udvarból valaki ellopta. Már feladták a reményt, hogy a kocsit megtalálják és a dada a kicsikét a karján vitte sétálni. De egy nap véletlenül mégis csak megtalálták a gyerekkocsit. A mint ugyanis az orvos családja sétálni indult, egyszerre csak a kis kutya nyugtalanul ugrálni kezdett és ingerülten szaladt neki egy, a másik oldalon czipelt gyerekkocsinak. Az orvos neje a kutya ugrálása által figyelmessé lett arra a gyerekkocsira, és ő is átment a másik oldalra, a hol csakhamar megismerte a saját kocsiját. Az a másik dada eleinte himezett-hámozott, de aztán mégis csak beismette, hogy ő lopta el a kocsit a saját asszonyának kis gyermeke számára. Így lett Lot pudlibót a legügyesebb detektív.

*

Pensylvániában, Eldred városában késő éj idején kigyuladt a szálloda, a mely azon napon zsúfolásig tele volt vendégekkel. Az egész személyzet aludt, az éjjeli kapus pedig részegen támolygott és mitse vett észre a nagy veszedelemből. A kutyának ő volt a gazdája, s a hű állat legelsőbb is az ő megmentésére gondolt. Gallérjánál fogva megragadta s kiczipelte az utczára, hogy a friss levegőn magához térhessen. Azután visszafutott a szállóba s rettenetes ugatásba kezdett, amivel sikerült is a vendégeket fölvernie. Hanem még ennél is többet tett. Egy asszony menekülés közben kiejtette a karjaiból a gyermekét s a derék állat a fogai közé kapva a sirdogáló kicsit, kimentette a lángok közül. Ujra meg újra befutott az égő házba, hogy menteni segítsen — és egyszerre csak nem jött többé elő. Valamilehulló gerenda üthette agyon, odaégett. Odaégett annyi sok emberért, aki neki idegen volt s aki talán meg is rugdosta őt. Ez a kutya filozofia, amelyben valóban nincs egoizmus. A legaltruisztikusabb érzésű teremtmény bizonyosan tényleg a kutya.

Az állatok s a földrengések.

Az olasz nép között már régen járja az a babonás hit, hogy az állatok megérik a közelgő földrengést. Most azonban, úgy látszik, a tudomány is recibálja majd ezt a megfigyelést. Egy kiváló olasz orvos, dr. *Canconi* szerint az állatok, amennyiben távol vannak a földrengés kitörési helyétől, előre megérik a rázkódást, de ha közel vannak hozzá, vagy éppen azon a helyen, akkor csupán a kitörés közben, sőt néha csak utána érik a rázkódásokat. Az állatokat annyira megzavarja a földrengés, hogy helyüket nem találják, panaszos hangokat hallatnak, megvadulnak, sőt olyik, főként a madarak, meg is hal az ijedtségtől. Különösen a ló, a kutya, az ökör, a macska és a tyúk érik meg előre a földrengést.

A kis állatvédő.

III. díjjal jutalmazott pályamunka.

Irtta **Márkus Erzsé**, a helyb. fels. leányisk. IV. oszt. növendéke.

Jelige: És kicsoda háborgat titeket,
ha a jónak követői léstek?
(Péter I. levele III. részének 13. verse.)

Szép nyári délután volt. A verőfényes nap melegen sütött le Magduskáék gyönyörű s terjedelmes kertjére, melyben szebbnél-szebb virágok illatoztak, közöttük szorgalmas méhek zümögtek, s tarkábbnál-tarkább pillangók szállingtak örülve a festői természetnek.

Bár a nap oly hevesen sütött, hogy alig, lehetett künn járni, Magduska mégis ott sétált az árnyat adó lombok alatt s gyönyörködve nézte a nyiló virágokat, a csicsérgő madárkákat s a szorgalmas méhecskéket. A mint így haladt tova, egyszerre csak hangos sírás kötötte le figyelmét s gyors léptekben igyekezett arra, honnan a hangot jönni hallá.

Midőn a kis víz partjához ért, — mely a kert végében folydogált, — ijedten ismerte fel kis testvérét Zsófikát, ki vízes ruháját nézegetve sirdogált a parton. Zsófika félve panaszolá el, hogy jó barabig kergetett egy kis pillangót, de semmikép sem tudta megfogni s ekkor minden erejét összeszedve árkon-bokron keresztül, szaladt a lepke után s futásában észrevétlenül a folyóba bukkott. Annyira el volt fáradva, hogy alig tudott a partra uszni, de szerencséjére a folyó nem volt széles s így hamar kijutott.

— Már szinte megfogtam — pityergett Zsófika — s abban a pillanatban . . . a vízbe . . . estem. . .

— Ej, ej, mondá Magduska, látom már, hogy hiába intelek téged a jóra, mégis mindig a rosszat követed.

— Édes Magduskám, ne haragudj rám, máskor ügyelni fogok s nem jövök soha többé a víz közelébe.

— Hogyne haragudnék, mondá Magda, mikor még most sem ismered be hibádat s avval mentegődözöl, hogy nem jössz többé a víz közelébe. Ezt elhiszem, de azért a szegény kis pillangókat ezután is fogod kergetni és kinozni, ugy-e? Elnézem szegénykéket, sokszor annyira fáradtak, hogy alig bírnak repülni s neked még akkor sem esik meg a szived rajtok. Igazán nem hittem, hogy ily kevés szeretettel viseltetsz az állatok iránt s oly nagy örömet szerez az neked, ha egy ártatlan kis pillangót órákig kergethatsz. Az a kis lepke is épen oly kedves teremtménye az Istennek, mint te, azt is úgy szereti az Isten, mint a többi teremtményeit s nem hagyja azt sem ártatlanul elpusztulni egy rossz kis lány kedvéért. Im, most bebizonyult, hogy az Isten még a legkisebb állatról is gondoskodik s a ki annak vesztét akarja, szigoruan, de igazságosan megbünteti. Örülj, hogy ennyivel beérted s ezután légy jobb s ne kinozd a legkisebb állatot sem, mert annak is épen oly kedves az élete, mint neked. Javulj meg

Zsófikám, s a helyett, hogy a szegény kis állatokat üldözöd s szenvedéseket okozol nekik, inkább segíts rajtuk s találd abban örömdöt, ha látod, hogy nem szenvednek szükségét. Mily boldogan repülhetett az a kis pillangó s mily nagy félelmet kellett kiállania a te szivtelenségedért. Látod ezt magadtól is kitalálhatta volna s akkor biztosan kikerülted volna büntetésedet

Zsófi a megszegyenülve állt okos testvérkéje előtt s végre zokogva borult nyakába, mondván:

— Meg tudsz-e nekem bocsátani édes Magduskám? Most látom igazán, hogy mennyivel jobb vagy mint én, s mily nemes és jó szived van még a legkisebb pillangóhoz is. Beismerem hibámat s ezután igyekezni fogok mindenben téged követni, mert te igazán példakepe vagy a jó és nemesszívü gyermekeknek. Ugy-e nem haragszol a te bünös Zsófikádra, ki igazán megbánta, a mit tett s ezután megigéri, hogy soha, soha nem fog pillangókat kergetni.

Magduska jó kis leány volt s látva, hogy testvérkéje valóban megbánta helytelen tettét, megcsókolta s még néhány intő szót mondva szivéből megbocsátott neki.

Zsófi csakugyan megjavult s ezután mindig együtt sétáltak a kert illatos virágai között, együtt örültek a szorgalmas méhecskéknek, a daloló madárkáknak s gyönyörködve nézegettek a tarka kis lepkéket, melyek könnyedén szállottak virágról-virágra.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az europai bölény végpusztulása.

Europa e hatalmas állatja, mely a mult század végén még Erdélyben is élt, sőt Petényi szerint 1814-ben ejtették el az utolsót Udvarhely-székbén, még azokon a helyeken is, a hol mesterségesen tenyésztik, évről-évre kevesbedik, annyira, hogy legujabban a kiveszés veszélyére figyelmeztették a sz. pétervári akadémiát. A legutolsó europai csorda ugyanis a bialoviczai rengetegben van. Ez a csorda 1856-ban 874-re, 1878-ban 600-ra apadt, jelenleg pedig 500 darabbó, állóra becsülik. Minthogy az állatok a lehető kimélés mellett is rohamosan pusztulnak, Buchner szerint a bajon úgy lehetne segíteni, hogy a Kaukaszus északi lejtőiről hoznának néhány példányt a már annyira terjengő vérü állatok vérenek felfrissítése céljából.

Ugyanezen sors vár különben az amerikai bölényre (*Bison americanus*) is, mellyel a washingtoni állatkertben tettek újabb időben tenyésztési kísérleteket, de minden eredmény nélkül.

*

Az oroszlan és a tigris nem kitarló futók. Kezdetben gyorsabban mennek mint az ember, sőt mint a jó ló is, de 800 méter távolságon túl már kifáradnak, mivel tüdejük gyöngé és nem képesek jól lélegzeni.

A tavak faunája.

Most a tavak úgy fizikai, mint biológiai szempontból való tudományos leírása majd minden kultur-államban igen divatozik s a nagyobb államok az ily tavak titkainak felderítésére nagy költséggel állandó állomásokot szerelnek föl. Ilyen minta-intézet a maga nemében a Holsteinban levő plöni biológiai állomás, melynek élén dr. *E. Zachariás* az ismert tudós áll s mely sok jelentős fölfedezést bocsátott világgá. Minálunk, sajnos, ilyesmire még gondolni sem lehet, annál inkább dicsérendő, hogy egy magántársaság, mint a milyen a földrajzi társaság, elvállalta egy ilyen nagy munkának a végrehajtását, mint a milyen a balatonitó monografiája, melynek második kötete most jelent meg. Hogy mennyire érdemes volna a Balaton partján is állandó állomást létesíteni, azt legjobban illusztrálja a magyar tenger nagy gazdagsága különböző állatfajokban. Így míg a plöni nagy tóban 254 faj és 14 variálás ismeretes, addig tudósaink a mi tavunkból egy néhány év alatt 580 fajt és 16 varietást fedeztek fel. Érdekesebb fejezetei a kötetnek, melyek külön főlemlítést érdemelnek a Protozeák leírása *Francé Rezsőtől*, mely megérdemli, hogy külföldön is ismeretessé váljék, továbbá a Rotatoriák dr. *Daday Jenőtől* és a Madarak dr. *Lovassy Sándortól*. A mű ugyan szélesebb körökben aligha fog elterjedni, pedig fáradságos, becsületes munkája derék magyar tudósoknak.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Madárfajok.

Érdekes az a tudományos statisztika is, a mely arról számol be, hogy hányféle madárfaj van a földön. Természetesen csak relatív értékű ez a kimutatás, mert éppen azokon a vidékeken, a hol legtöbb a madár, például a forró öv alatt, ott kell a legtöbb akadálytalán is megküzdenie a természettudósnak. Az eddigi tapasztalatok szerint az ó-világ északibb vidékein 650, a közép afrikaiakon 1250, Indiában 1500, Ausztráliában 1000, az új világ északibb részein 660 és Dél-Amerikában 2250 madárfaj van. Ezek szerint tehát 7300 madárfaj élne az egész földtekén. De bizonyos, hogy vannak földünkön még oly vidékek, a hová a természetbuvárok nem jutottak el s ott élnek biztosan eddigelé ismeretlen madarak, a mit mutat az is, hogy például csak a néhány évtized óta ismert *Madagaszkáron* 220 madárfajt találtak, a melyből 104 csupán e szigeten fordul elő. Nem érdektelen annak a kutatása sem, hogy miként oszlanak el a különféle madarak. Európában 1300 négyszögmértföldre jut egy madárfaj, míg ellenben Afrikában 350, Dél-Amerikában meg éppen 170 négyszög-mértföldre.

*

Állatszolidító a parlamentben. Párisból különös hirt hoz a telegráf: *Tezon* állatszolidító kijelentette egy újságírónak, hogy az új választásokon megválasztatja magát képviselőnek!!!

Hasznos tudnivalók.

A kanári madarak bajai. A kanári madarat kinzó féreg tulajdonképpen atka s *Dermanyssus avium* *Dug* a neve. Ha a kanári madarat napközben vizsgáljuk meg, egyetlen egyet sem találunk rajta, mert az atkák nappal a kalitka hézagaiban, a drót mellett vagy a farészek szögleteiben, esetleg a kalitka alján rejtőzködnek s csak éjjel kerülnek elő, nagy sebesen futnak s fölkeresve az alvó madarakat, tollai közé bujnak s vérét szívják. Ez életmódból má: most az következik, hogy magával a madárral szükségtelen és céltalan valamit kezdeni a féreg kiirtása ügyében, hanem a kalitkát kell munkába venni és alaposan megtisztítani — a madarat persze kivéve belőle. A féregnek a kalitkából való kiirtására többféle mód kínálkozik s a megválasztás a kalitka minőségétől függ. Beállítjuk pl. rövid időre 50–60 fokú forró vízbe vagy sütő kenencébe, avagy beecseteljük az egészet, különösen a szögleteket és hézagokat tömény karbolsavval, melyet azután jól lemosunk. Valószínű, hogy a hernyók s levélférgek ellen használt folyadékokkal (etomnokin, dohánylugkivonat stb.) való permetezés is célhoz vezet. Ez eljárások, ha alaposan végezzük, igen gyökeresek, mert a parányi petéket is megölik. Figyelembe vendő azonban, hogy a homokos deszkát is így tisztítsuk meg s igyekezzünk friss homokot szerezni. Ha e gyökeres kurát egy vagy más okból nem alkalmazhatnók, célszerű éjjelre a kalitkát fehér kendővel letakarni s reggel belső felét megvizsgálni; sok apró piros férget fogunk rajta találni, melyeket egyszerű módon kivégezhetünk. Gyérítő eljárás az is, ha a rendes keresztfácskák helyett kilyukatott nádat vagy belül üres bodzafát alkalmazunk, melybe szívesen behúzódnak a rejteket kereső atkák s elégethetők.

(Term. Közl.)

*

Kicsi malaczkok elszoktatása. Az állatok további fejlődésére nézve, de még az anyjára való tekintettel is káros a malaczkot nagyon korán elszoktatni; és nem szabad elszoktatni valamenyt egyszerre. Előbb a legfejlettebb legerősebb malaczkokat el kell távolítani, és ezeknek eleinte jó sok tejet, lisztet, rozsot stb. adni, mindig langyosan.

«Braunsch. landw. Ztg.»

*

Sertésvész ellen biztos szert ajánl Csejthey Lajos gyógyszerész Csongrádon, mely nála kapható; adagja 15 kr.

*

Háziszárnyasok boncztanája. Guret és Chauveau-Arloing után most Szakáll Gyula, budapesti állatorvos irt egy hasznos könyvet a szárnyasok boncztanáról, a melynek hasznát nemcsak az állatorvosi akadémia hallgatói és a gyakorló állatorvosok, de sőt az intelligens laikusok is bőven vehetik.

HIREK.

Londonban a Ladies antimuzzling League (a szájkosár elleni hölgyek egyesülete) feliratot nyújtott be az angol parlamenthez, a kutyák szájkosára megszüntetése végett.

Az **őszi szárnyas-kiállítás** Budapesten nagyon szépen sikerült. A kiállítás *nemzetközi* jellegéhez képest számos külföldi kiállító is beküldte állatait, melyek a hazai tenyésztés produktumaival együtt igen szép, szingazdag és tanulságus kiállítási anyagot képeztek. Tulnyomó számban az amerikai származású *Plymouth-Rocks* kendermagos tyukfajt küldték be, melyet mint a magyar gazdasági viszonyoknak legmegfelelőbb tyukfaját itthon is jobban fölkaroltak. Számra nézve ezek után a *Langshan*-fajta következett, mely fekete színezeténél fogva kevésbé keresett ugyan, de gazdasági hasznavehetőségére nézve a kendermagossal vetélkedik. A világos és sötét *Brahma*-tyuk mellett a *Cochin*-tyuk, mely mindenféle színben ragyog, csak a luxus-állat szerepét játsza. Az angol tenyésztési irány remekei mellett ott láttuk a francia és olasz baromfitenyésztés szép példányait is, mely utóbbiak a tojáshozamukra való tekintetből kitünően válnának be Magyarországon is. A vízi szárnyasokat illetőleg az *emdeni* lud és a *pekingi* kacsza foglalják el az első helyet. Ezt a két fajt a magyar tenyésztők nagyon fölkarolták, a mit a kiállításra hozott nagy tömegekből és kitűnő példányokból is láthatunk. Külön fölemlítésre méltók a galambtenyésztés bámulatosan szép kiállítása. Ennek a kedves sportnak számos hive van Magyarországon. A magyar *postagalambtenyésztés* különben európai hírnévre is tett szert. A kiállítás bíráló bizottságának elnöke *Teleky József* grófné volt. Állami ezüstérmét, állami bronzérmét, egyesületi aranyérmét, egyesületi ezüstérmét, egyesületi bronzérmét, elismerő oklevelet nagyobb számban osztottak ki.

Az „*Athenaeum*“ **Földműves naptára**. Igen diszes kiállításban, olcsó naptár jelent meg imént az »*Athenaeum*« r. társaság kiadásában. Címe: »*A Magyar Földmívelők Naptára az 1898-iki közönséges évre*«. Már a hatodik évfolyamot járja. Egy szép műmellékletet találunk benne, »*Vasárnap falun*«, pompás népeleti kép. A rendes naptári rész, után szépirodalmi és ismeretterjesztő cikkeket tartalmaz. Érdekes beszélgetések, népmesék és tanulságos cikkelyek találhatók ebben a földművesek igényeihez képest szerkesztett naptárban, melynek kiegészítő részét az állattenyésztésre, földmívelésre vonatkozó magyarázatok, naplók képezik. Ára 30 kr. Kapható minden könyvkereskedésben.

Uj állatfaj. *Marriam* angol természetbuvár a Popokata-petlen 10.000 lábnyi magasságban új állatfajt fedezett föl, mely a házinyul fajtájához tartozik. Igen kicsiny, rövid fülű s farka níl cs. Nem is ugrásokban halad, mint a közönséges nyul, hanem szalad. Mellső lábai — és ez szüntén elűtő a nyulcsaládtól — teljesen ki vannak fejlődve. *Romerologus Nelsoni* névre keresztelték az új állatot.